

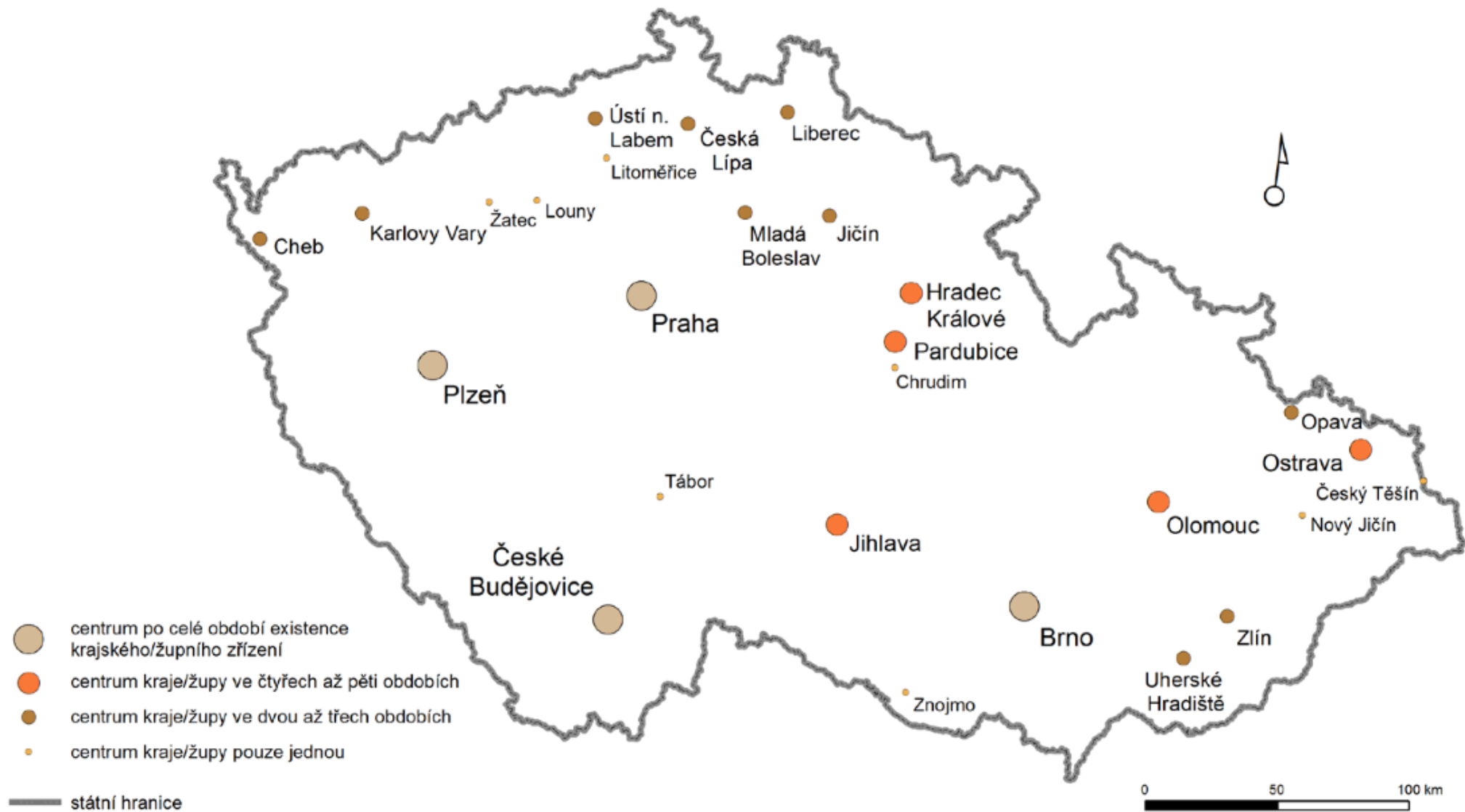

[vysoká škola]

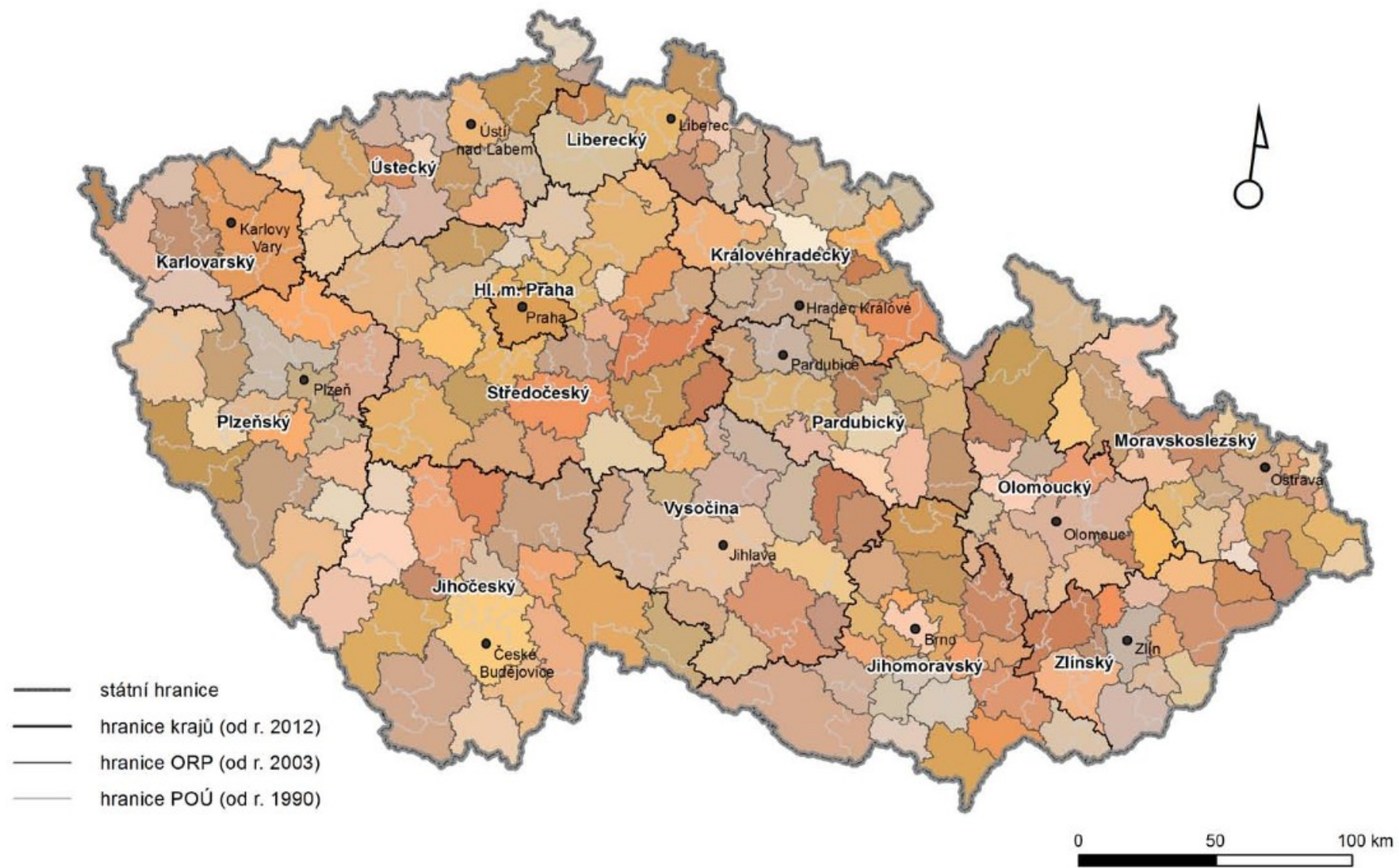
HISTORICKÁ PERSPEKTIVA

9. TÝDEN

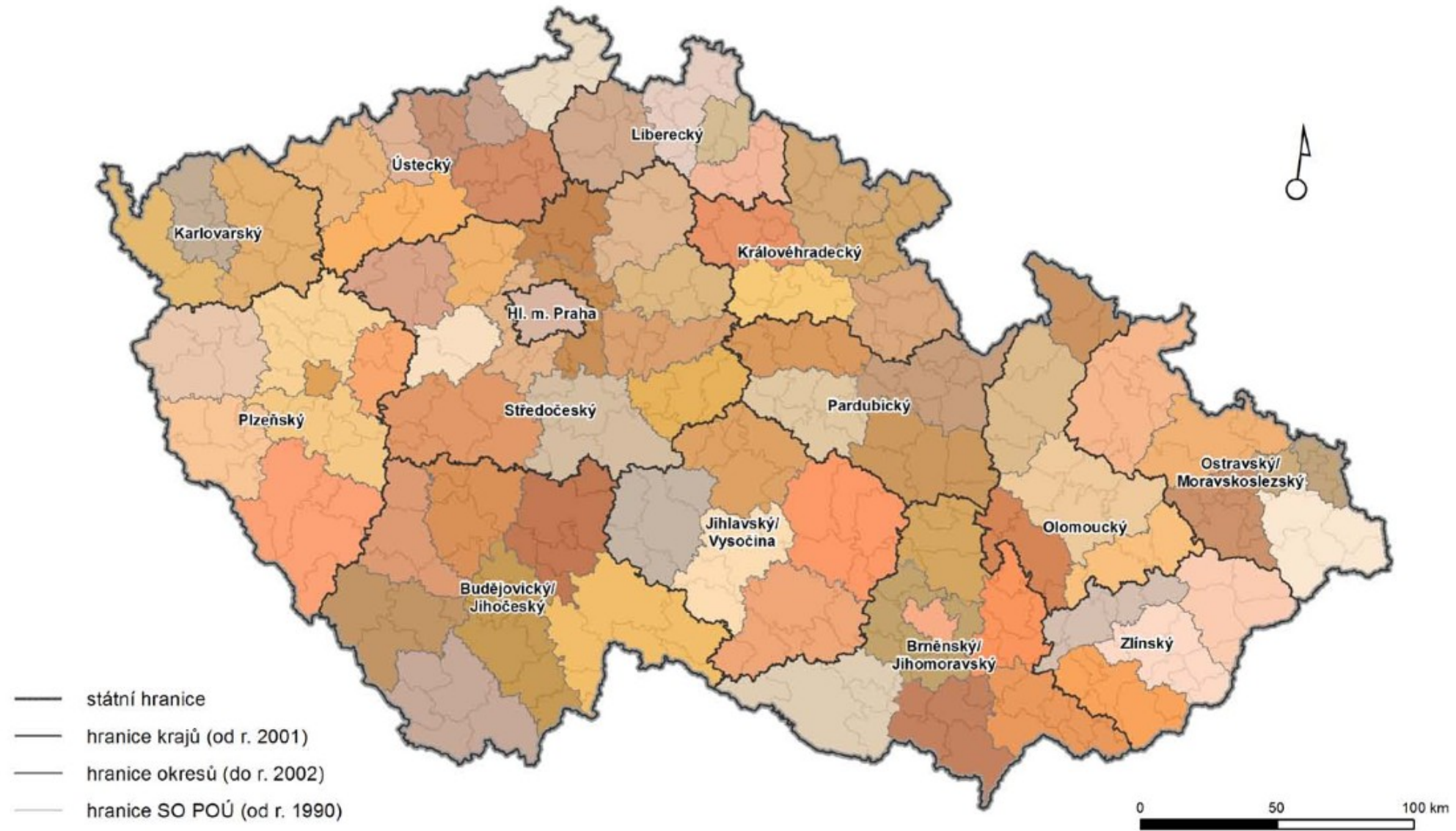
www.karelmuller.eu

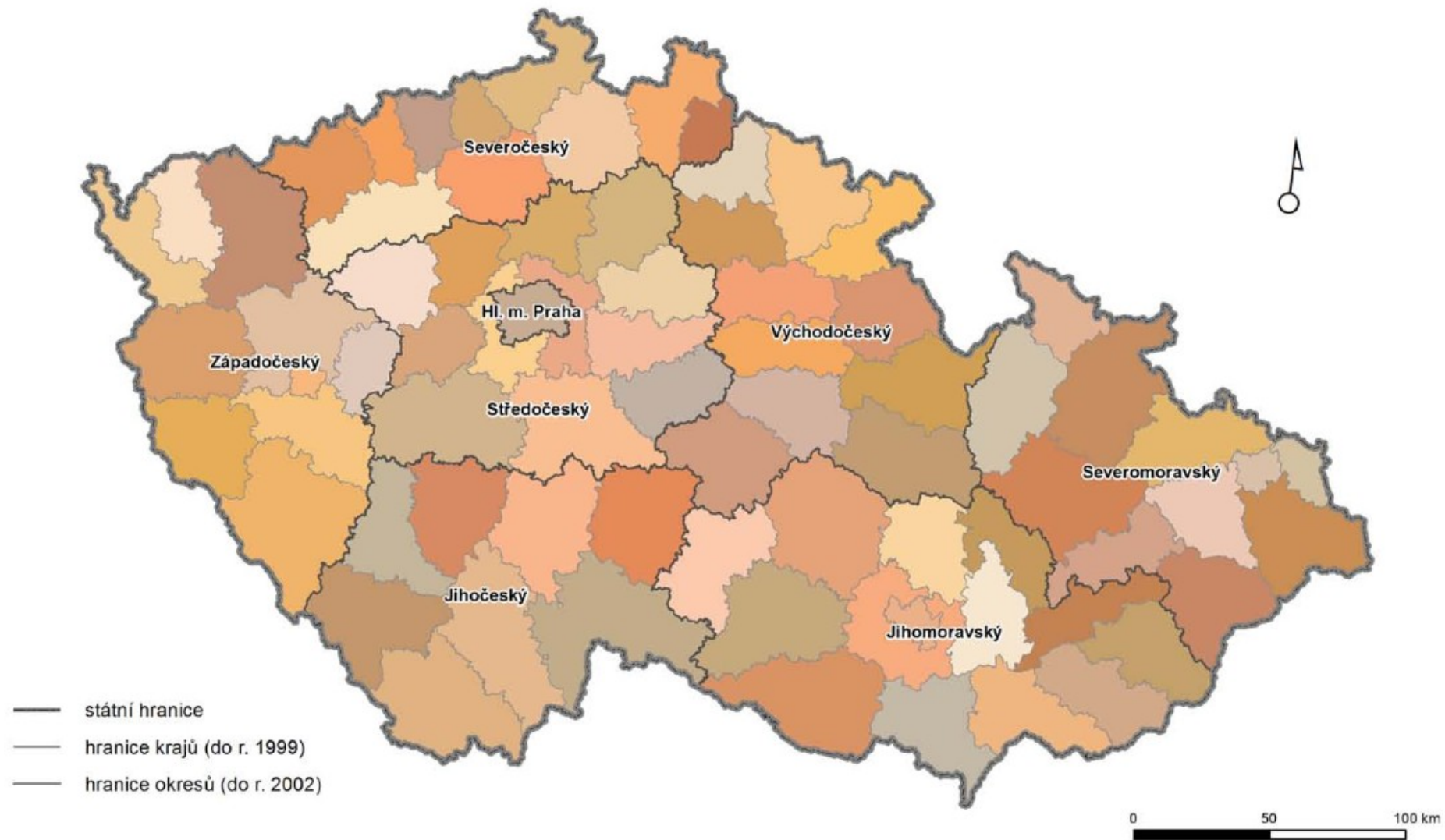
Mapa 11 Stabilita center mezoregionálních celků
 Zdroj: Burda, Janoušek (2013)

Mapa 10 Správní členění po roce 2003 (stav k roku 2014)
 Zdroj: Burda, Janoušek (2013)

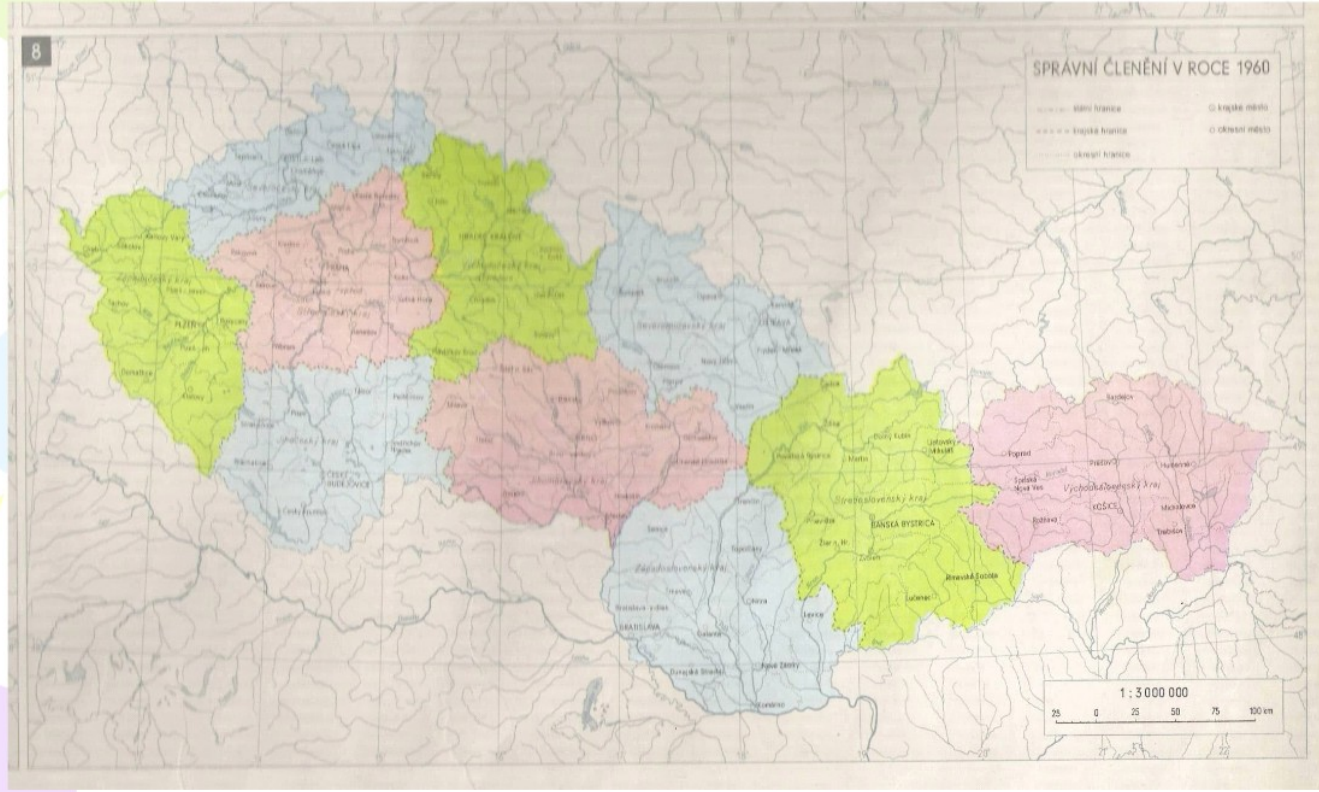

Mapa 9 Správní členění v letech 2001–2002 (obvody samosprávných krajů, okresů a pověřených obecních úřadů)
Zdroj: Burda, Janoušek (2013)

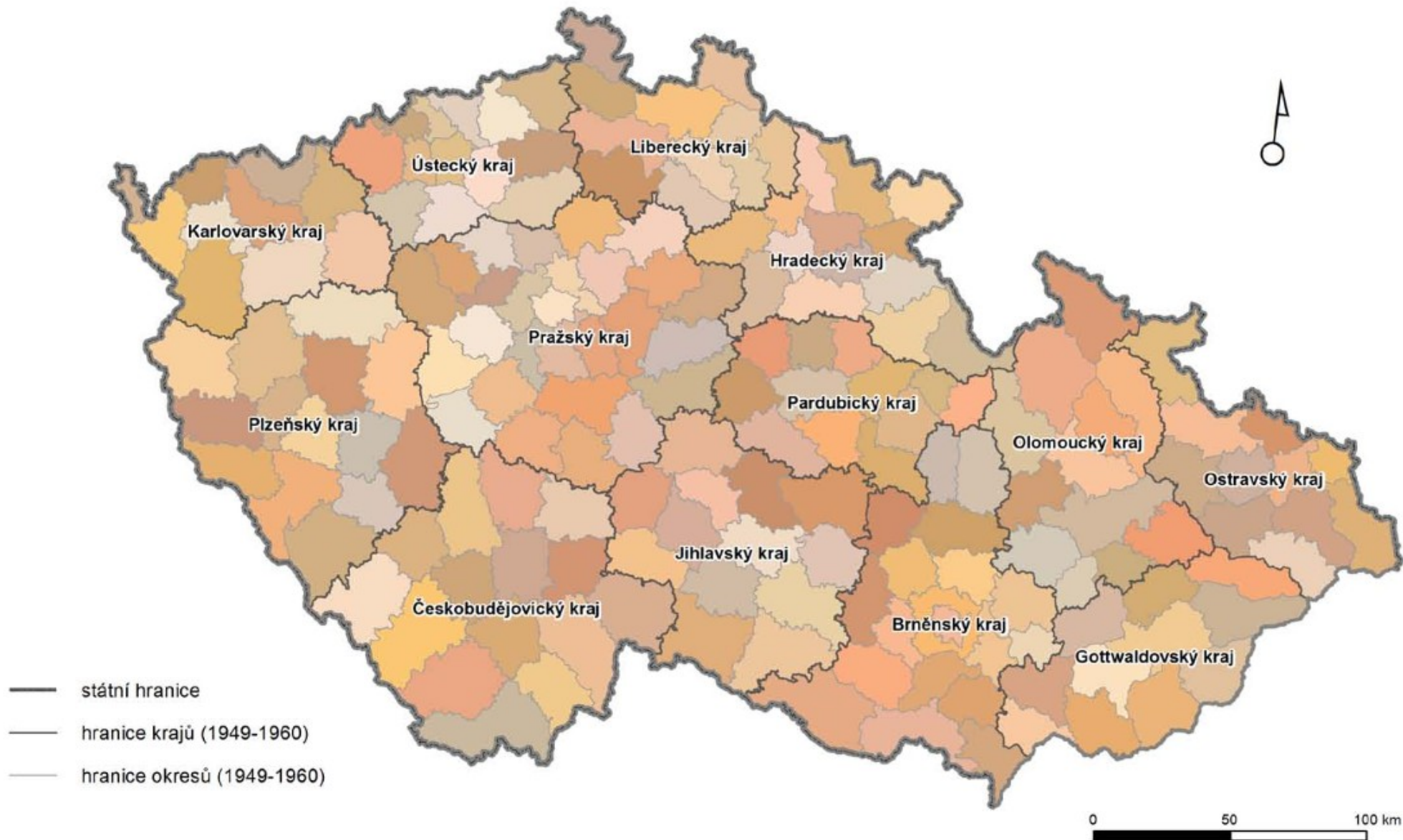

Mapa 7 Správní členění v letech 1960–1990

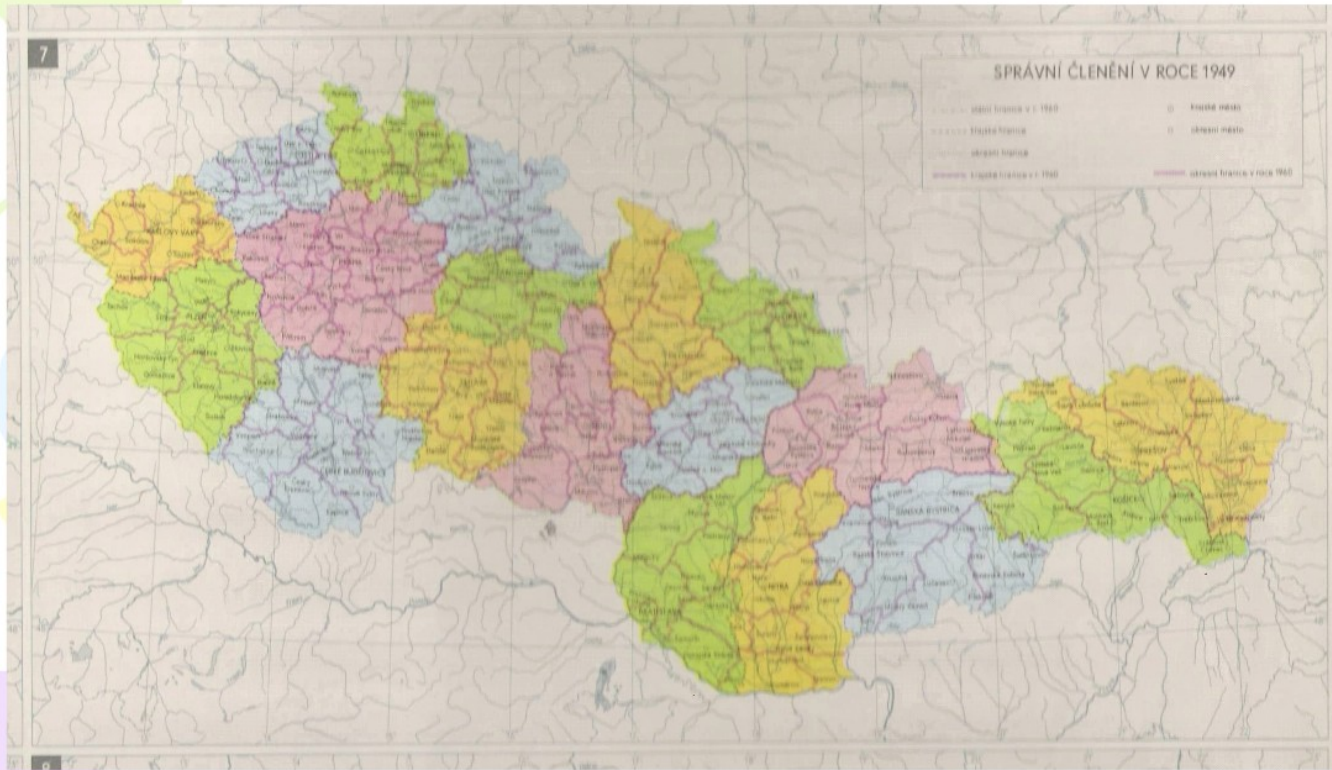
Zdroj: Burda, Janoušek (2013)

Správn členěn 1949 - 1960

Mapa 3 Správní členění 1949–1960
Zdroj: Burda, Janoušek (2013)

Česko-Slovensko po Mnichovské zradě

PROTEKTORAT BÖHMEN UND MÄHREN

ZEICHENERKLÄRUNG

OBERLANDSRATBEZIRK

Oberlandsratbezirk Sitz

HAUPTSTADT

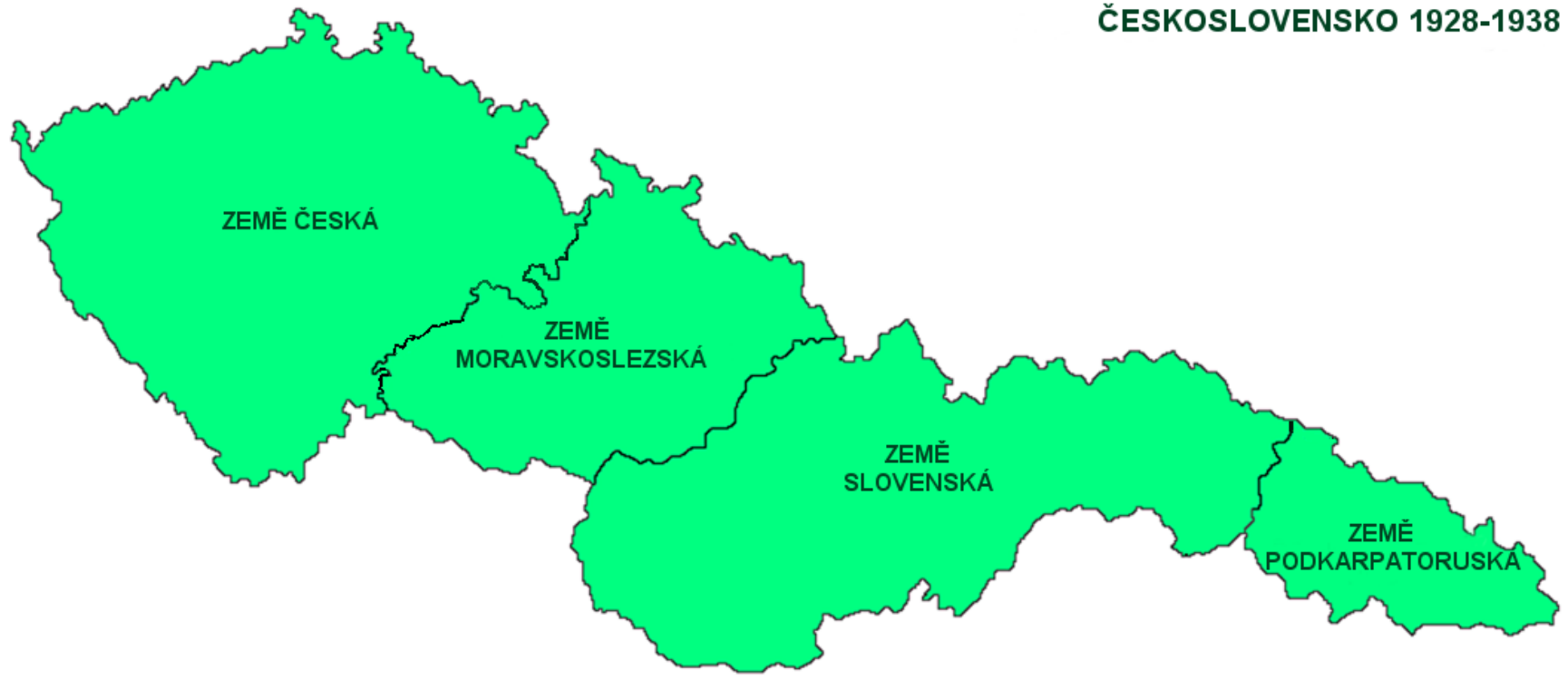
Bezirk

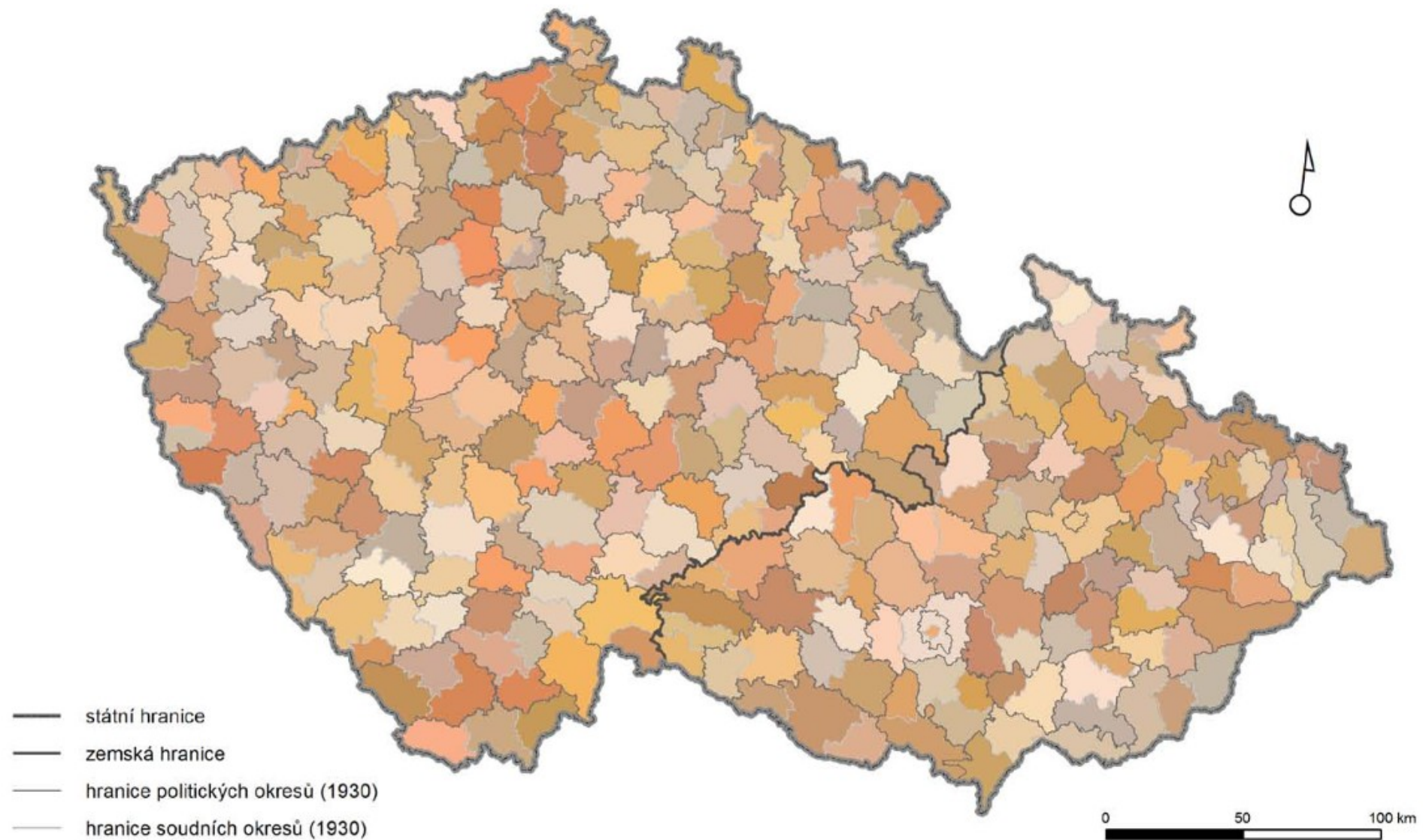

do 1928

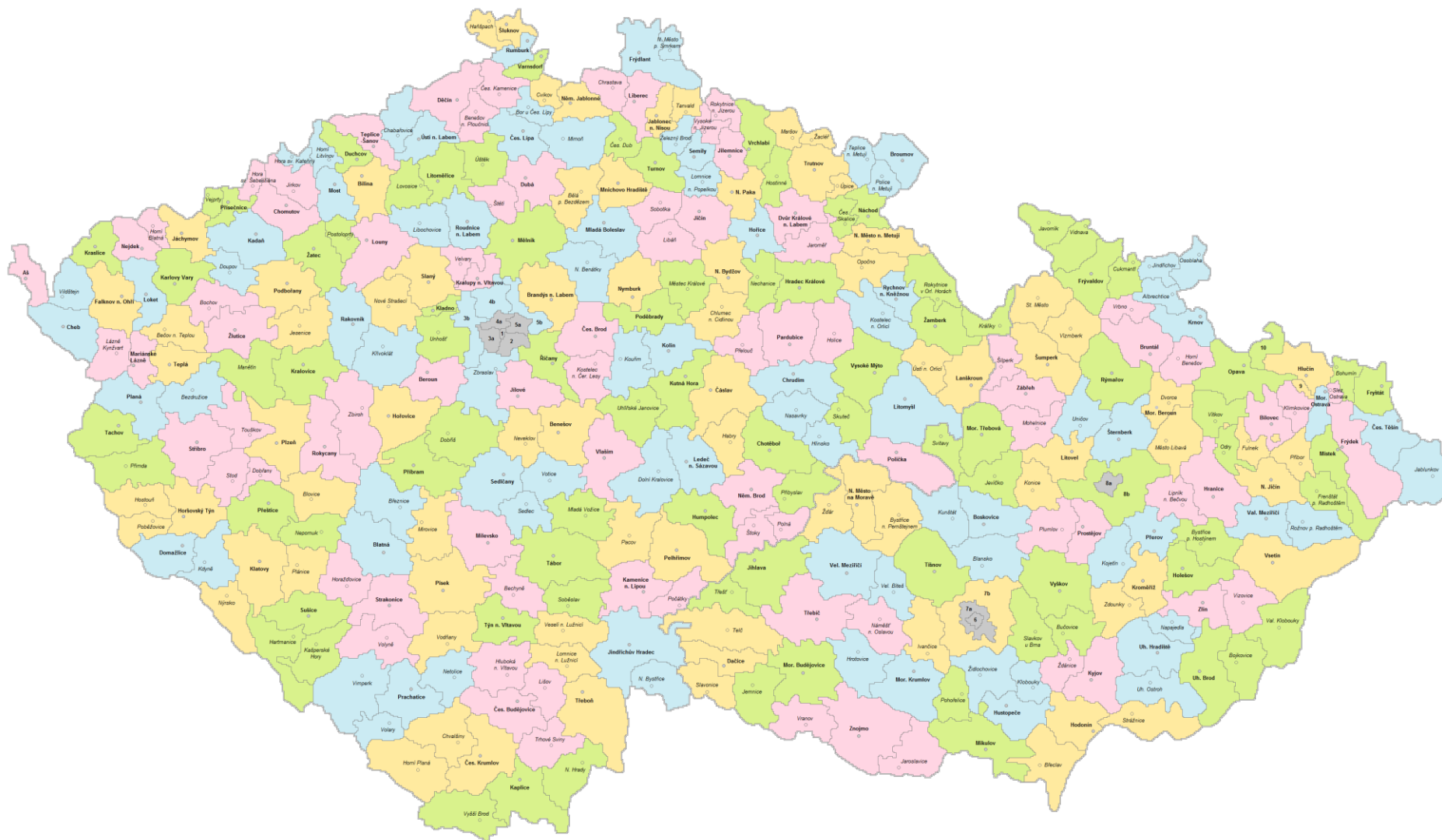
ČESKOSLOVENSKO 1928-1938

Mapa 1 Správní členění v roce 1930
 Zdroj: Burda, Janoušek (2013)

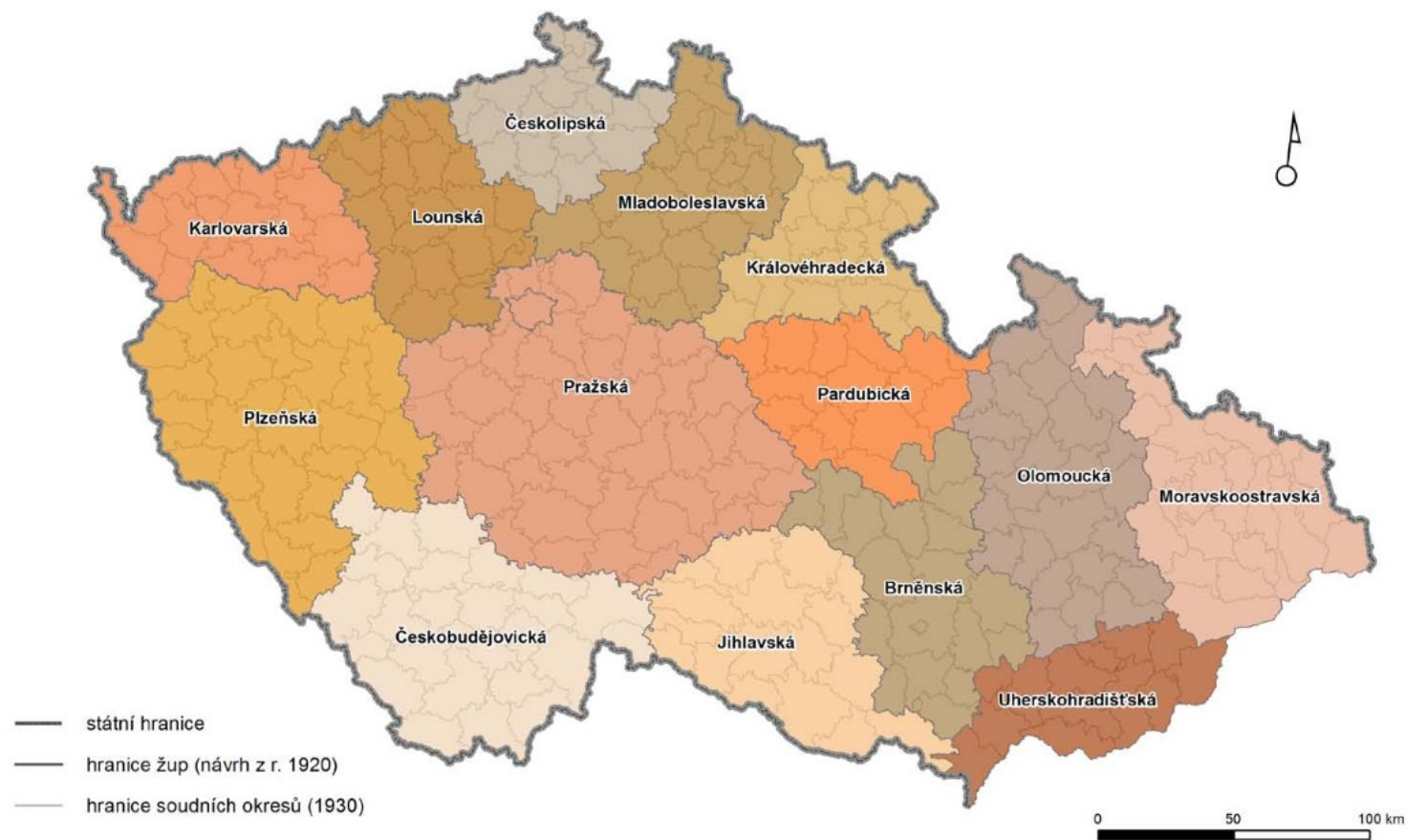
Soudní okresy 1938

První republika

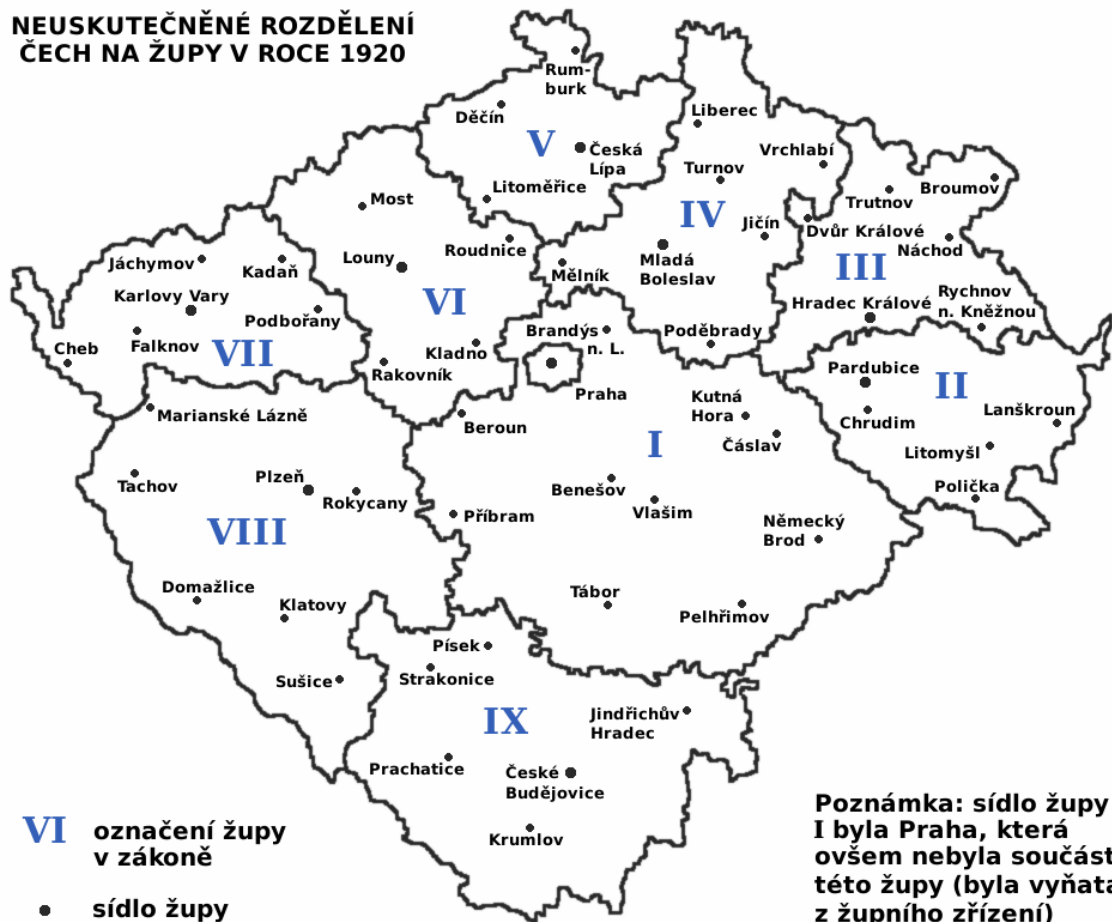
- **28. 10. 1918 První republika:**
  - **Zákon o zachování kontinuity právního řádu po rozpadu R-U**
  - **Novela o obecním zřízení ze 7. 2. 1919** (centralizační tendence)
    - vláda má právo slučovat a dělit obce (až do roku 1924)
    - Přesun působnosti na vyšší samosprávné celky (zdravotnictví, mravnostní policie)
  - **Nová struktura: zastupitelstvo** (9 – 60 členů dle velikosti obce); **obecní rada** (minimálně 3 členy; členem rady nesměli být rodinní příslušníci), **starosta, komise** (povinně zřizována: finanční a letopisecká)
- **Zákon č. 126/1920** → Snaha o nahrazení zemského zřízení

Župní zřízení: neuskutečněné

Mapa 2 Župy (návrh 1920)
Zdroj: Burda, Janoušek (2013)

**NEUSKUTEČNĚNÉ ROZDĚLENÍ
ČECH NA ŽUPY V ROCE 1920**

VI označení župy
v zákoně

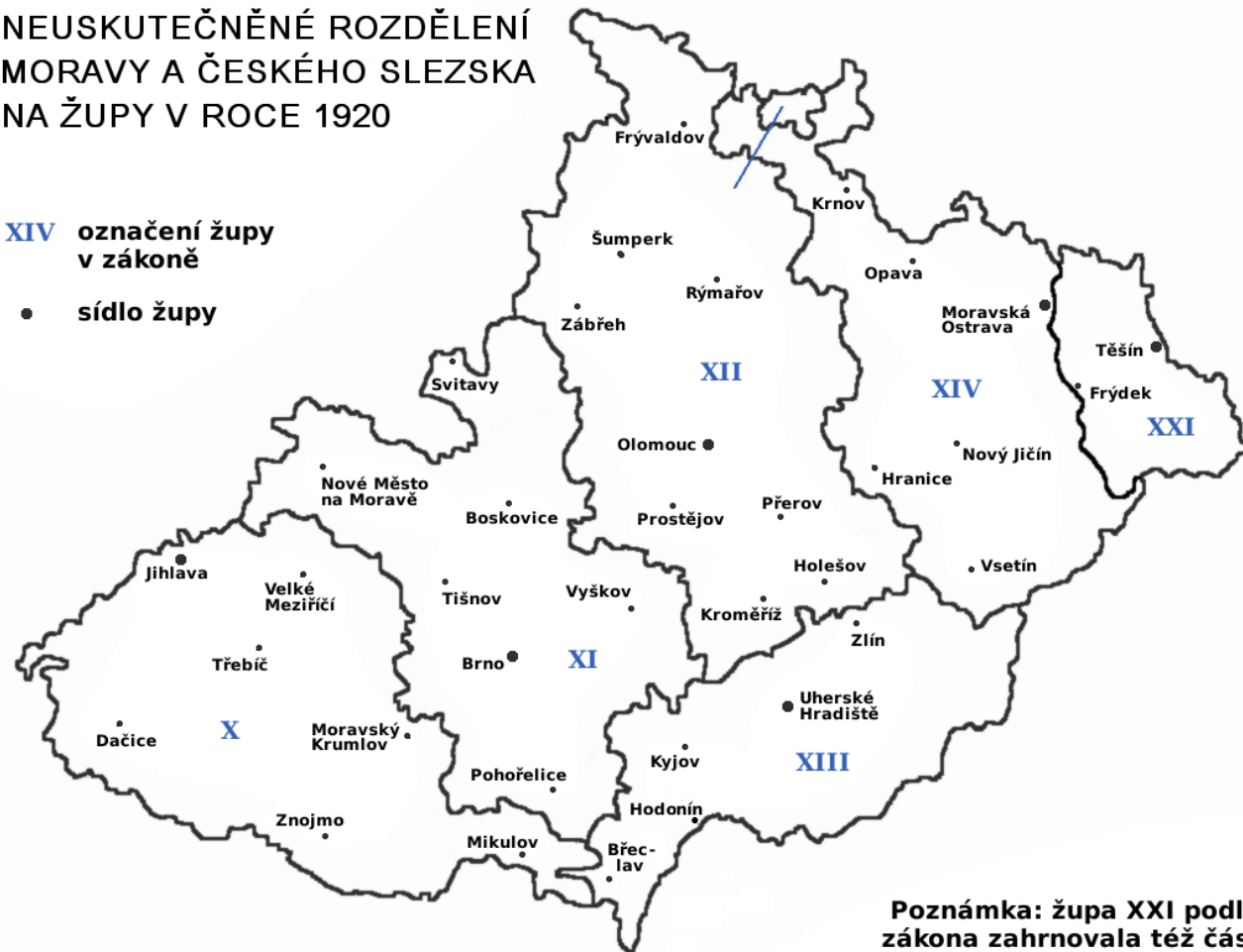
- sídlo župy

**Poznámka: sídlo župy
I byla Praha, která
ovšem nebyla součástí
této župy (byla vyňata
z župního zřízení)**

**NEUSKUTEČNĚNÉ ROZDĚLENÍ
MORAVY A ČESKÉHO SLEZSKA
NA ŽUPY V ROCE 1920**

XIV označení župy
v zákoně

- sídlo župy

**Poznámka: župa XXI podle
zákona zahrnovala též část
Těšínska později připadlou Polsku.**

Zrod samosprávy

- Revoluční rok 1848 („jaro národů“)
- **Přechod od vrchnostenského k zeměpanskému zřízení**
- **Prozatímní obecní řád (17. 3. 1849)**

„Svobodná obec je základem svobodného státu“

- **Struktura:** volený obecní výbor a představenstvo včele s purkmistrem (autonomní pravomoci – např. policie);
- **1851 – obnova absolutismu; samostatná působnost obcím ovšem de facto zůstává**

Ústřední orgány – panovník, vláda, parlament
správní organizace je „dvoukolejná“

„První Kolej“ – Zeměpanská správa

1. **OKRES**
  - a. Okresní hejtman (Okresní Představení)
2. **KRAJ** (do 1862)
  - a. Krajská vláda (v malých zemích krajským prezidentem místodržitel)
3. **ZEMĚ**
  - a. Místodržitelství

„Druhá Kolej“ – Samospráva

1. **OBEC**
  - a. Obecní představenstvo (předsedá mu Starosta)
  - b. Obecní výbor
2. **OKRES** **Jen v Čechách!!!**
  - a. Okresní starosta
  - b. Okresní zastupitelstvo
  - c. Okresní výbor
3. **ZEMĚ**
  - a. Zemský sněm
  - b. Zemský výbor (Zemský maršálek)

Země a království na říšské radě zastoupené

Rakousko-Uherské vyrovnání (1867)

Správní členění 1855 - 1862/6 8

Mapa 6 Správní členění v letech 1855–1862/68
Zdroj: Burda, Janoušek (2013)

Správní členění 1850-1855

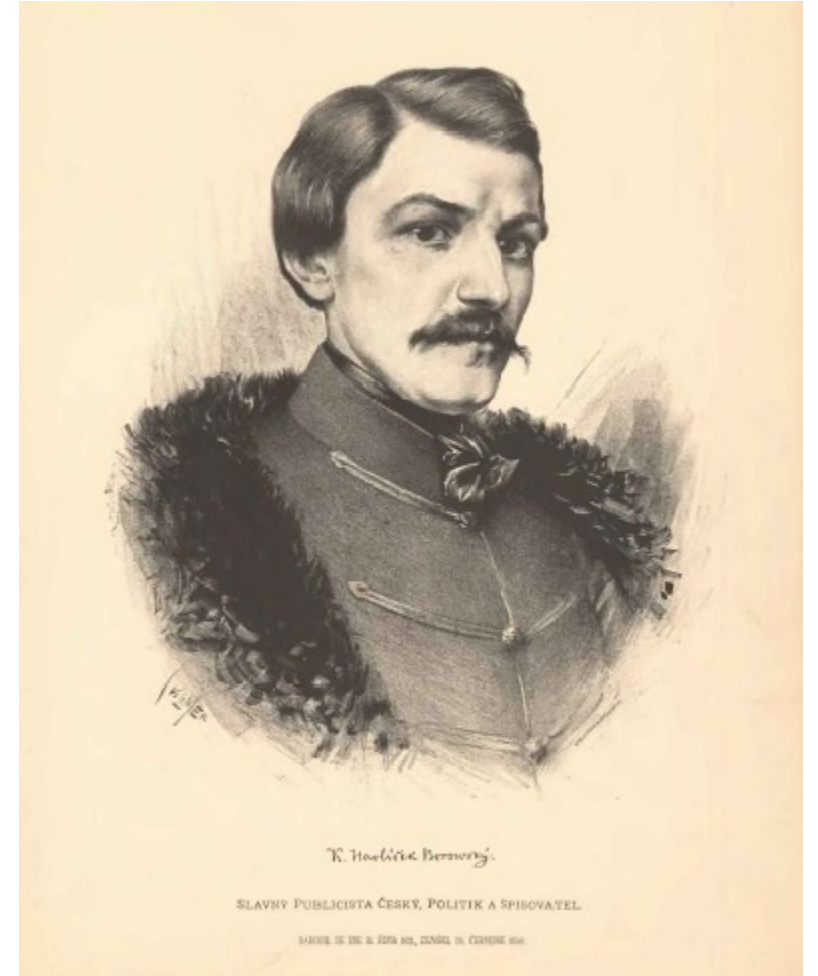
Mapa 5 Správní členění v letech 1850–1855
Zdroj: Burda, Janoušek (2013)

The ethnic groups of Austria-Hungary in 1910 according to *Distribution of Races in Austria-Hungary* by William R. Shepherd, 1911.

Český liberalismus a nacionalismus (vlastenectví) po 1848

Obecní samospráva v roce 1846 v reflexi článku KHB „Co jest obec?“ *Pražské noviny* (5. 11. až 31. 12. 1846)

„Obec je místo plotem ohražené, nad každými dveřmi jest *numero*, v jednom domě bydlí rychtář, v jednom *servus*, v jednom slouha a v prostředku je louže. Nic víc? Nic. A proč tedy jsou ty chalupy pohromadě? Nevím věru, leda snad proto, aby když jedna chytne, i ostatní lehce shořeti mohly... Pouhé pohromadě bytí, vedle sebe bytí beze všelikého, bez vzájemnosti není ještě obec vědomí ...obec jest společnost, aby co jednotlivý sám dovésti nemůže, spojené síly dokázaly: pásti se může každé zvíře samo, k tomu nepotřebí stáda. Stádo jest jenom pro pohodlí, pro zisk pastýře, ale obec má býti pro pohodlí, pro zisk všech.“

Sídelní poměry podle soupisů obyvatelstva v českých zemích v letech 1776–1851

Rok	Města	Městysy	Vesnice	Domy	Rodiny	Domácí obyvatelstvo
1776	387	465	14 998	602 422	.	3 777 802
1785	370	474	14 886	653 414	890 680	4 244 572
1790	371	478	15 033	694 113	942 576	4 476 664
1800	377	476	15 201	766 135	1 003 841	4 699 019
1810	386	472	15 556	798 975	1 148 290	4 808 003
1820	405	453	15 597	815 360	1 228 216	5 184 789
1831	406	456	15 654	855 732	1 371 224	5 975 921
1840	405	463	15 725	885 693	1 467 025	6 297 317
1846	405	466	15 748	902 399	1 585 916	6 685 780
1851	412	458	15 766	914 402	1 634 459	6 656 313

Pramen: Sekera, V. Obyvatelstvo českých zemí v letech 1754–1918. Praha, 1978.

Správní členění 1751-1848

Mapa 4 Správní členění v letech 1751–1849
Zdroj: Burda, Janoušek (2013)

Deficit státočtvornosti (stát, obec, instituce) 1846

„Občan neznajíce účelu a zřízení obce své, nevědoucí, co se v ní děje, jak se řídí, nechápající celé ústrojenství její nemůže ani také dobře znáti své povinnosti, tak jako ani svých práv nezná. Taková nevědomost a slepota občanů jest však k největší škodě celé obce, ovšem i všech jednotlivých občanů...Každému z nás budou následky té nevědomosti známy ze zkušenosti. Jak často vidíme muže jinak v privátním životě svědomité, kteří by žádným způsobem nikomu ze sousedů svých ani o nejmenší věc neošidili, proti státu jednati lstivě a velmi ošemetně. Patřme na veřejné stavby, na silnice, železnice, na pachtý, odvody k veřejným zemským potřebám a vůbec na všechno, co obec na své útraty koná, jaké se tu často dějí podvody! ... tak dalece jest v tomto ohledu cit skleslý, otupělý (neb vlastně neprobuzený), že takové podvody obce ani ve veřejném mínění hanebné nejsou.“

Duch občanství jest pravé vlastenectví (1846)

„Duch občanský, občanské smýšlení chybí v takových obcích, ve kterých občané ve správě obecní žádného podílu a ohlasu nemají, o zřízení a účelech obce nic nevědí, kde se správa veřejně a všem před očima nekoná. Tak zůstává taková obec vždy jen v zakrnělosti, a občané nemají v ní důvěru, nejsou jí oddáni, lehce se proti ní popuditi dají...“

„Zcela jinak stojí obec, ve které občan sám své povinnosti a práva, zřízení a správu obce zná, kde se všechno přede všemi a veřejně jedná a kde každý sám v řízení obce jisté přiměřené má účastenství... Tam panuje duch občanský. Daně každý rád platí, nahlížeje potřebnost jich a jsa přesvědčen o dobrém hospodářství s nimi... každý věda, že co obci náleží, také zčásti i jest jeho ... naučí se jí vážit ... obětuje se pro ni v čas potřeby, jako se obětuje přítel za přítele. To jest patriotismus, vlastenectví.“